

Broj: 03-45.1-36-1404-1/19
Istočno Sarajevo, 07.11.2019. godine

Na osnovu člana 61. stav 2. Zakona o upravi („Službeni glasnik BiH”, br. 32/02, 102/09 i 72/17), člana 9. stav 2. Zakona o osnivanju Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 44/04), a u vezi s tačkom 4.2.21 BAS poslovnika o radu stručnih tijela Instituta, i prijedloga poslovnog plana prihvaćenog na 50. sjednici BAS/TC 6, održanoj 07.11.2019. godine, direktor Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine odobrava:

POSLOVNI PLAN BAS/TC 6 *Oprema za eksplozivne atmosfere*

1. Uvod

Predmet rada Tehničkog komiteta BAS/TC 6, *Oprema za eksplozivne atmosfere* (u daljnjem tekstu: BAS/TC 6) obuhvata standardizaciju iz oblasti protiveksplozijske zaštite.

BAS/TC 6 prati rad sljedećih korespondentnih komiteta:

- CLC/TC 31, *Electrical apparatus for potentially explosive atmospheres (Električni uređaji za eksplozivne atmosfere)*;
- CLC/SC 31-1, *Installation rules (Pravila instaliranja)*;
- CLC/SC 31-2, *Flameproof enclosures "d" (Neprodorni oklop "d")*;
- CLC/SC 31-3, *Intrinsically safe apparatus and systems "i" (Samosigurni uređaji i sistemi "i")*;
- CLC/SC 31-4, *Increased safety "e" (Povećana sigurnost "e")*;
- CLC/SC 31-5, *Apparatus type of protection "n" (Uređaji sa zaštitom tipa "n")*;
- CLC/SC 31-7, *Pressurization and other techniques (Nadpritisak i ostale tehnike)*;
- CLC/SC 31-8, *Electrostatic painting and finishing equipment (Elektrostatička oprema za farbanje i završnu obradu)*;
- CLC/SC 31-9, *Electrical apparatus for the detection and measurement of combustible gases to be used in industrial and commercial potentially explosive atmospheres (Električni uređaj za otkrivanje i mjerenje zapaljivih gasova koji se koriste u potencijalno eksplozivnim atmosferama u industriji i trgovini)*;
- CLC/TC 204, *Safety of electrostatic painting and finishing equipment (Sigurnost opreme za elektrostatičko farbanje i završnu obradu)*;
- CLC/SR 70, *Degrees of protection provided by enclosures (Stepeni zaštite koju obezbjeđuju kućišta)*

-
- CLC/SR 89, *Fire hazard testing (Ispitivanje opasnosti od požara)*
 - CEN/TC 305, *Potentially explosive atmospheres - Explosion prevention and protection (Potencijalno eksplozivne atmosfere – Sprječavanje eksplozije i zaštita od eksplozije)*
 - IEC/TC 31, *Electrical apparatus for explosive atmospheres (Električni uređaji za potencijalno eksplozivne atmosfere);*
 - IEC/TC 31/SC 31G, *Intrinsically-safe apparatus (Samosigurni uređaji);*
 - IEC/TC 31/SC 31J, *Classification of hazardous areas and installation requirements (Klasifikacija zona opasnosti i zahtjevi za instaliranje);*
 - IEC/TC 31/SC 31M, *Non-electrical equipment and protective systems for explosive atmospheres (Neelektrična oprema i zaštitni sistemi za eksplozivne atmosfere);*
 - IEC/TC 70, *Degrees of protection provided by enclosures (Stepeni zaštite koju obezbjeđuju kućišta);*
 - IEC/TC 89, *Fire hazard testing (Ispitivanje opasnosti od požara);*

BAS/TC 6 je formiran Rješenjem direktora *Zavoda za standardizaciju, mjeriteljstvo i patente BiH* o formiranju Tehničkog komiteta br. 02/97 – 771 od 29.04.1997. godine. Trenutno je aktuelno Rješenje o promjenama u Tehničkom komitetu BAS/TC 6 br. 03-45.1-36-1797-1/18 od 14.12.2018. godine.

Tehnički komitet BAS/TC 6 je formiran radi:

- analize potreba i pripreme prijedloga za preuzimanje međunarodnih i evropskih standarda;
- razmatranja inicijativa i utvrđivanja programa i planova rada u području djelovanja;
- razmatranja i utvrđivanja metoda rada i aktivnosti na izvršavanju planova rada TC-a;
- osnivanja radnih grupa (WG) i *ad hoc* grupa (AG) te definiranja njihovih područja rada i zadataka;
- usklađivanja planova rada WG-a;
- pripremanja i utvrđivanja nacrti i prijedloga BAS standarda;
- razmatranja mišljenja, primjedbi i prijedloga dobijenih u toku javne rasprave;
- pripremanja i prezentiranja stručnih mišljenja odgovarajućim tijelima međunarodnih i evropskih organizacija za standardizaciju u skladu s procedurom pripreme međunarodnih i evropskih standarda, te korištenja drugih mogućnosti uključivanja u njihov rad;
- saradnje s drugim tehničkim komitetima i subjektima koji se bave aktivnostima u vezi sa standardizacijom.

Takođe, za predmete standardizacije iz oblasti rada BAS/TC 6 za koje ne postoje evropski standardi i drugi standardizacijski dokumenti, BAS/TC 6 može da donese odluku o preuzimanju međunarodnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata, a ako oni ne postoje, može da donese odluku o preuzimanju nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata drugih zemalja, s kojima Institut ima potpisan ugovor, kao i o izradi izvornih BAS standarda.

2. Poslovno okruženje

2.1 Opšte

Tehnički komitet BAS/TC 6 je formiran 1997. godine s ciljem donošenja standarda iz protiveksplozijske zaštite u svim potencijalno eksplozivnim atmosferama. Standardi koje donosi BAS/TC 6 obezbjeđuju informacije i uputstva za zaštitu od eksplozija za proizvođače opreme, korisnike i zakonodavce.

Eksplzivne atmosfere se javljaju u mnogim područjima gdje se koriste zapaljive supstance. Ove supstance se mogu javljati u čvrstom, tečnom, gasovitom stanju ili u obliku prašine, a eksplozije mogu imati teške posljedice: gubitak ljudskih života, povrede i ekonomske troškove. Da bi se to izbjeglo moraju se koristiti standardizirane metode zaštite od eksplozije, klasifikacije i kategorizacije prostora, kao i posebno projektovana oprema.

Opći cilj zahtjeva u standardizaciji opreme i zaštitnih sistema koji se koriste u potencijalno eksplozivnim atmosferama je poboljšanje sigurnosti korisnika na radnim mjestima korištenjem sigurnih proizvoda, kao i sprečavanje katastrofalnih nesreća u industriji i rudarstvu. Standardi koje donosi tehnički komitet BAS/TC 6 doprinose tim ciljevima, omogućavajući trgovinu opreme i zaštitnih sistema za eksplozivne atmosfere bez barijera u prometu i pružajući potrebne informacije korisnicima o najboljim praksama instaliranja, održavanja, popravaka i nadzora takve opreme i sistema.

Ovi standardi pomažu u primjeni direktive Evropskog parlamenta 2014/34/EU (ATEX direktiva), koja omogućava isto zakonodavstvo za sve zemlje Evropske unije.

Pored ATEX direktive, standardi koje donosi tehnički komitet BAS/TC 6 podržavaju i osnovne zahtjeve direktive 2006/42/EC, gdje se navodi da se mašinska oprema mora projektovati i konstruisati tako da se izbjegne bilo koji rizik od eksplozije (Aneks I, Tačka 1.5.7). Veoma su važni za zaposlenike i poslodavce, tj. korisnike ex-opreme i sistema zaštite, za koje u EU postoje 4 direktive za zaštitu u radnoj sredini (1999/92/EC za industriju i 82/130/EEC, 92/91/EEC i 92/104/EEC za rudarstvo).

Zainteresirane strane u standardizacijskom procesu su industrija (proizvođači i korisnici opreme), rudnici uglja, javne ustanove, osiguranja, ispitna i certifikacijska tijela itd.

Pošto je u Bosni i Hercegovini još uvijek nedovoljno razvijena svijest o neophodnosti strožeg reguliranja primjene opreme u opasnim prostorima, kao i korištenja relevantnih standarda, zadatak tehničkog komiteta BAS/TC 6 i Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine je sudjelovanje u kreiranju posebno definiranog okruženja i zahtjeva za sredine i procese kojima prijete katastrofalne nesreće (kroz animiranje i/ili formiranje akreditiranih i ovlaštenih tijela, posebnih odjela u ministarstvima i inspekcijama, pripremu projekata koji bi pomogli formiranju i certificiranju većeg broja osposobljenih subjekata za instaliranje, održavanje, ispitivanje i kontrolu opreme i procesa, prevođenju i implementaciji obaveznih standarda itd).

2.2 Kvantitativni pokazatelji poslovnog okruženja

Tehnički komitet BAS/TC 6 prati dinamiku preuzimanja evropskih standarda koje donose CEN, CENELEC i IEC komiteti, tako da se svi relevantni evropski i svjetski standardi protiveksplozivne zaštite mogu koristiti u Bosni i Hercegovini. Standardi koji su od posebne važnosti za privredu Bosne i Hercegovine se prevode u okviru mogućnosti Instituta za standardizaciju Bosne i Hercegovine i članova tehničkog komiteta, koji uglavnom prevode ove standarde. Nedovoljno je uključivanje većih privrednih subjekata koji imaju potencijal i potrebu za prevođenje (elektroprivredne, naftne, gasne i slične kompanije).

Najveći korisnik standarda iz oblasti protiveksplozivne zaštite je rudarska industrija, u kojoj se zadnjih decenija dogodio i najveći broj katastrofalnih nesreća, sa nekoliko stotina poginulih i ogromnim materijalnim štetama. Zbog toga je BAS/TC 6, zajedno sa BAS/TC 27 (Rudarstvo) formirao Radnu grupu BAS/TC 6/WG 1 (Protiveksplozivna zaštita u rudarstvu) čije područje rada je pripremanje i prevođenje bosanskohercegovačkih standarda, razmatranje međunarodnih i evropskih standarda, te revizija postojećih važećih standarda iz područja protiveksplozivne zaštite u rudarstvu.

2.3 Zahtjevi tržišta

Sa razvojem industrije koja koristi opremu za potencijalno eksplozivne atmosfere (rudnici, farmaceutska, naftna i gasna industrija, skladištenje i promet zapaljivih i eksplozivnih materija i sl.) za očekivati je da raste potražnja za opremom, a time i za standardima koji se koriste u ovoj oblasti.

U ovoj oblasti će najvažnije zahtjeve tržišta diktirati nova državna i entitetska regulativa, usklađena sa evropskim direktivama, koje zasad nema ili se nedovoljno primjenjuje.

2.4 Aspekti zaštite okoline

Svaka eksplozija negativno utiče na okolinu, kako putem efekata eksplozije (pritisak eksplozije i vrućina), tako i putem produkata sagorijevanja. Zbog toga je sprječavanje eksplozije aktivan doprinos zaštiti okoline. Standardi koje donosi BAS/TC 6 direktno utiču na zaštitu okoline, a u novim izdanjima standarda će se razmatrati i pitanja izbora materijala koji se koriste u proizvodnji opreme i zaštitnih sistema, kako bi se što više uključili aspekti reciklaže i dužeg trajanja proizvoda.

Glavne aspekte zaštite radne i životne sredine tretiraju odgovarajući propisi za zaštitu zdravlja i sigurnosti na radu, zaštitu od požara, zaštitu u rudnicima i sl.

3. Očekivane koristi od rada BAS/TC 6

Osnovne koristi koje se očekuju od rada BAS/TC 6 jesu sljedeće:

- donošenje BAS standarda koji su identični s evropskim i/ili međunarodnim standardima, čime se obezbjeđuje efikasan način za provjeru ispunjenosti uslova utvrđenih zakonima i/ili propisima donijetih na međunarodnom, regionalnom ili nacionalnom nivou;
- pružanje podrške nadležnim ministarstvima i drugim tijelima državne uprave u aktivnostima koje se odnose na usklađivanje propisa s evropskom regulativom, obezbjeđivanjem BAS standarda usklađenih s evropskim i/ili međunarodnim standardima;
- zaštita potrošača;
- uklanjanje prepreka u trgovini;
- predstavljanje i zastupanje interesa BiH u postupku donošenja evropskih i međunarodnih standarda.

4. Zainteresovane strane

Sve zainteresovane strane u BiH su pozvane da učestvuju u radu ovog tehničkog komiteta, uz osiguranje ravnopravnog učešća i zastupljenosti svih interesnih grupa. Moguće je i učešće u statusu posmatrača, pod određenim uslovima koji su utvrđeni Internim pravilima Instituta za standardizaciju BiH. Sve zainteresovane strane mogu da predlože usvajanje određenih standarda.

Zadatak ovog tehničkog komiteta je da u narednom periodu u svoj rad uključi što je moguće veći broj zainteresovanih strana.

5. Ciljevi i strategije za njihovo ostvarivanje

5.1 Ciljevi

- Usvajanje standarda iz oblasti protiveksplozijske zaštite, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- Usklađivanje nacionalnih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i/ili međunarodnim standardima i drugim standardizacijskim dokumentima;
- Preispitivanje svih BAS standarda u roku od pet godina od njihovog objavljivanja i donošenje odluke o povlačenju onih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koji imaju isto područje primjene kao evropski ili međunarodni standardi ili drugi standardizacijski dokumenti;

-
- Zastupanje interesa BiH u oblasti rada tehničkog komiteta pred odgovarajućim evropskim i međunarodnim komitetima za standardizaciju kroz učestvovanje bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih tehničkih komiteta;
 - Primjena osnovnih principa standardizacije;
 - Promovisanje interesa Instituta za standardizaciju BiH;
 - Odgovor na zahtjeve zainteresovanih strana.

5.2 Strategija za ostvarivanje ciljeva

Ostvarivanje ciljeva BAS/TC 6 zasniva se na definisanju prioriteta rada, a to su:

- Praćenje rada korespondentnih komiteta i preuzimanje novih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata;
- Povećanje broja bosanskohercegovačkih stručnjaka u radu navedenih korespondentnih komiteta;
- Prevođenje što većeg broja standarda na jedan od službenih jezika u BiH;
- Povećanje broja zainteresovanih strana koje će učestvovati u radu BAS/TC 6;
- Sprovođenje periodičnih sistematskih pregleda i preispitivanja svih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje je pripremio BAS/TC 6, kako bi se obezbijedila validacija primjene za sve zainteresovane strane koje koriste ove standarde;
- Revidiranje tekstova povučenih BAS standarda objavljenih na jednom od službenih jezika u BiH u skladu s novim izdanjima evropskih ili međunarodnih standarda, kako bi se održao ili povećao broj objavljenih BAS standarda nastalih preuzimanjem evropskih i/ili međunarodnih standarda na jednom od službenih jezika u BiH;
- Informisanje članova BAS/TC 6 o revidiranim Internim pravilima za standardizaciju Instituta.

6. Faktori koji mogu uticati na ispunjenje i implementaciju programa rada

- Nedovoljno učešće domaćih stručnjaka u donošenju BAS standarda;
- Nezainteresovanost stručne javnosti za učešće u javnoj raspravi i dostavljanje primjedbi i predloga u vezi s nacrtima BAS standarda koji se stavljaju na javnu raspravu;
- Nedostatak finansijskih sredstava koji onemogućava obezbjeđenje odgovarajućih prevoda i upućuje na preuzimanje standarda metodom proglašavanja/korica, što umanjuje kredibilitet ovih standarda u poslovnom okruženju;
- Neblagovremeno dostavljanje prijedloga zainteresovanih strana za donošenje BAS standarda pri izradi plana rada BAS/6;
- Nedovoljno pridavanje značaja radu članova BAS/TC 6 i njihova opterećenost poslovima u matičnim organizacijama koje su ih delegirale, što može da dovede do nedovoljnog učešća članova BAS/TC 6 na sjednicama, a samim tim i do odstupanja od plana usvajanja standarda.
- Nepostojanje prevoda odgovarajućih BAS standarda na jednom od službenih jezika u BiH iziskuje dodatne napore i sredstva koji su van oblasti rada BAS/TC 6 i Instituta.

7. Plan aktivnosti

Aktivnosti BAS/TC 6 usklađene su s planovima rada tehničkog komiteta kroz:

- planove pripremanja, donošenja i objavljivanja BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata u navedenoj oblasti rada, u skladu s Internim pravilima za standardizaciju Instituta;
- obezbjeđivanje usaglašenosti BAS standarda i drugih standardizacijskih dokumenata s evropskim i međunarodnim standardima u navedenoj oblasti rada;

-
- učestvovanje u izradi i preispitivanju standarda i drugih standardizacijskih dokumenata koje donose evropske¹ i međunarodne organizacije za standardizaciju u navedenoj oblasti rada;
 - druge aktivnosti koje predloži Savjet za standardizaciju BiH;
 - druge aktivnosti na prijedlog zainteresovanih strana.

Dostavljeno: 1. Sekretarijatu BAS/TC 6,
2. a/a.

DIREKTOR

.....
Aleksandar Cincar

¹ Sa glasanjem o razvoju evropskih standarda i drugih standardizacijskih dokumenata započeti će se kada Institut postane punopravni član CEN-a i CENELEC-a